

1002 ³/₄ չըջաբերութիւն կը կատարէ իր առանցիցը վրայ:

Այս թիւերէն դիւրաւ կրնանք հետեցունել չըջաբերութեան մը ժամանակը ըստ քաղաքական ժամու, վայրկենի և մանրերկրորդի, բաւական է կազմել հետեւեալ համեմատութիւնը

$$\frac{2400,000000}{100,273791} = \text{ժամ } 23, \text{ վայրկ. } 56, \text{ մանրերկրորդ } 4.09.$$

Ուստի կը տեսնենք որ երկրիս չըջաբերութեան մը ժամանակը փոքրագոյն է քան զ24 ժամն, որ լաւ ժամացոյց մը կը ցուցնէ, և այս պակասն է 3 վայր-

$$100,273791 : 100,000000 = 24 : \text{տ}$$

ուր տ կը ցուցնէ չըջաբերութեան մը ժամանակը: Արդ լուծելով այս համեմատութիւնն երից կանոնով, կը գտնենք չըջաբերութեան մը ժամանակը

կեան, 55 մանրերկրորդ և 91 հարիւրորդ մանրերկրորդի:

կը շարունակուի

Ձ Ա Ն Ա Ձ Ա Ն Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

Քանի մը միջառաց ոյժը. — Շատ հետաքրքրական են Պեճիացի բնախօսի մը ըրած դիտողութիւններն քանի մը միջատաց ուժոյն վրայ, որ մեծ զարմանք կը շորժէ բաղդատելով ուրիշ մեծամարմին կենդանեաց ուժոյն հետ: Վասն զի փղին ոյժը, եղջերուին արագ գաշարժութիւնը, վագրին ոստելու ոյժը, վագերաձիւն (զէպրա) երագութիւնն, ուինչ կը համարուին տեսնելով որ ծղրիտն այնպիսի տարածութիւն մը կ'ոստնու, որ բան զիւր մարմնոյն երկայնութիւնն 200 անգամէն աւելի ընդարձակ է. նոյնպէս լուսն. մեղուն կըրնայ ժամուան մէջ 20 մղոն կատարել կ'ապահովեն թէ թիթեռնիկ մը մէկ թռիչքով 100 մղոն հեռաւորութիւն կը տրեք է: Վերոյիշեալ բնախօսը բազմապատիկ և զգուշաւոր դիտողութիւններէ կը հետեցունէ որ միջատն ընդհանրապէս կրնայ վերցունել ծանրութիւն մը 40 անգամ աւելի իր մարմնոյն ծանրութենէն, մինչդեռ մարդս հազիւ կրնայ իր մարմնոյն ⁵/₆ մասը վերցունել: Ծանրութեան համեմատութիւնը կ'աճի միջատին համեմատութիւնը նուա-

զելով: Ոստելու ժամանակ մեծ միջատները իրենց ծանրութեան մէկ ու կէսը կրնան վերցունել: Իսկ մանրերը՝ երեք ու չորս: Թռչելու ժամանակ՝ ճանճ մը իրեն ծանրութեան երեքպատիկը կը վերցունէ, մեծ ճանճ մը՝ քառապատիկ մեղուն ծանրութեանն, բայց մեղուն կրնայ տանիլ 23 կամ 24 անգամ իր ծանրութենէն աւելի:

Անգղիական գնդաւեղք. — Ասկէ քառասուն տարի առաջ, Անգղիա իր գործածութեանն համար և վաճառականութեամբ դուրս դրկելու համար, օր ըստ օրէ 20 միլիոն գնդասեղ կը շինէր. հիմա օրն 50 միլիոն գնդասեղէն աւելի կը շինէ:

Այս 50 միլիոնին՝ 37 միլիոնը Պրւսիանէն էր շինուի, 13 միլիոնը՝ Լոնտրա, Սղրէնա և Տրպլին:

Գնդասեղի շինութեանն համար տարուէ տարի գործածուած մետաղին քանակութիւնն է իբր 1275 տակառաւաքի, կամ 2,857120 անգղիական փպրա. այս քանակութեան ութերորդ մասն է երկաթի թել, որով կը շինուին

մազի երկժանիներն ու սև գնդասեղներն:

Գործածուած արուրէ թեւն է իրր 2,600000 լիպրա, որ տալով 12 շէնս առ լիպրա՝ կ'ընէ 114583 լիւրա սղեւին, այսինքն 2,864575 ֆունգ. իսկ երկաթի թեւն է 341800 լիպրա, որուն զինն է 7183 լիւրա սղեւին, այսինքն 179575 ֆունգ:

Այս բովանդակութեանց վրայ, որ միայն նախնական նիւթը կը ներկայացունեն, պէտք է յաւելուլ գործաւորաց վարձը, թուղթը, շինուած տուփերը, մեքենայից սպառումը և գործատեարց շահերը, և ասոնց նման ամեն ծախք հաշուելով, տարուէ տարի Անգղիոյ մէջ շինուած գնդասեղին ծախքն է իրր 200000 լիւրա սղեւին, այսինքն 5 միլիոն ֆունգ:

Աշխարհահամար Անգղիական Հնդկաց. — Քանի որ աշխարհս եղբր է առաջին անգամն է որ Հնդկաստանի բնակչաց աշխարհահամարը կ'ըլլուի:

Ըստ այսմ աշխարհահամարի, Հնդկաստան հանդերձ Անգղիոյ հարկատու տէրութիւններով և կալուածներով 238,830958 բնակիչ ունի, այսինքն թէ բովանդակ իւրոպայի հաւասար: Ուստի միջական հաշուով իւրաքանչիւր քառակուսի անգղիական մղոն 211 բնակիչ կ'ունենայ:

Հնդկաստանի մեծամեծ քաղաքներն են. Կալկադա, որ հանդերձ արուարձաններովն, ունի 895000 բնակիչ, Պոմպայի՝ 644000 բնակիչ. Մաութրաս՝ 398000 բնակիչ. և Լուքնով՝ 285000 բնակիչ:

Ըստ այլևայլ կրօնիցն զոր կը դառա-

նին անգղիական Հնդկաստանի բնակիչները, կը բաժնուին 140 միլիոն ու կէս՝ պրահմականք, 40 միլիոն 750 հազար՝ մահմետականք, 9 միլիոն ու կէս՝ պուտտականք, հրէայք և փարսիք. մնացեալ միւս բնակչաց կրօնքը կարելի չէ եղած ստուգել:

Քրիստոնեայք 900 հազար են, որոնց 250 հազարն իւրոպացի են, և 650 հազարը բնիկք:

Հնդկաստանի մէջ 23 այլևայլ լեզուք կը խօսուին:

Արևմտեան դաւառաց մէջ գրեթէ 300 ցեղ (Caste) կան, իսկ Պենկալայի մէջ գրեթէ 1000 ցեղ:

Անգղիական կառավարութեան կամ իրմէ կախումն ունեցող տեղական կառավարութեանց ծառայութեանը մէջ կը գտնուին 1,236000 անձինք. այսինքն 629000 անձինք, մէկտեղ բովանդակելով 849 քարոդիներն ալ, կրօնից կը ծառայեն. 30000 մուրացիկ կրօնաւորք են (Ֆաքիր). 10000 աստեղահմայք. 5 կախարդք, 465 դիւահանք. 518 բանաստեղծք. 1 ճարտասանք 33000 օրէնագէտք. 75000 բժիշկք. և 218000 արուեստաւորք, որոնց կարգէն պէտք է սեպել լարախաղացները, օձախաղացները, և կապկամարդիւնները:

Իրկրագործք 137 միլիոն են, և 950 հազար փղապանք, ուղտապահք և հովիւք:

Մուրացիները, թափառականները և պարապորդները 103 հազար են. խաղու արուեստաւորներն՝ 22, աղանի վարժեցընողներն 5, լրտեսները՝ 40, արուեստով գողերն՝ 361 և աւագակներն՝ 30:

